

Un hospital que emana d'Europa i es nodreix de l'empatia francocatalana

Una gran nevada i la inauguració de la plaça Catalunya de Perpinyà van ser el preàmbul que va fer esclatar en forma de centre mèdic l'Hospital de Cerdanya, l'únic centre de salut transfronterer, que s'ubica a Puigcerdà. Un referent com a model europeu de cooperació sanitària amb un objectiu únic: atendre de manera curosa i respectant ambdues cultures en un territori homogeni i compartit històricament. La sensació d'un hospital viu és el que habitualment batega entre els passadissos d'aquestes instal·lacions mèdiques amb vistes als Pirineus. Un flux de mercat que segueix funcionant de manera aïllada. Multitud d'uniformes i idiomes conviuen entre plantes i consultes innòcues d'alteració. Una fusió d'Alta i Baixa Cerdanya en congregació entre equipaments finançats per la grandesa d'Europa, la gran aliada del projecte.

Text > **LAIA ESCOIN TONDA**

Fotos > **BERTA OLIVAS**

>> *L'Hospital de Cerdanya, símbol de futur i cooperació europea.*

Corrien els inicis de l'any 2000 quan, en un hivern saturat de neu, la regió del Capcir i l'Alta Cerdanya va adonar-se de la necessitat que tenia la població del territori francès d'un centre mèdic de proximitat. Un recurs d'urgència que havia de venir agafat de la mà de la seva amiga i veïna, la Baixa Cerdanya.

Poc després de la reunió —fruit d'un acord protocol·lari compartit— entre el president del Consell Regional del Llenguadoc-Rosselló i el president de la Generalitat de Catalunya, es van iniciar els perfils d'un estudi de viabilitat que va ser objecte d'un Projecte d'Interès Comunitari que en va garantir la visió i la plusvàlua transfronterera.

La maquinària de les administracions catalanes i franceses va arribar a un pacte, firmat el 2003, per crear un hospital nou inspirant-se metòdicament en la fórmula de l'Agrupació Europea de Cooperació Transfronterera (AECT) com a empara d'instrument jurídic, engendrada per la legislació de la Unió Europea i que s'havia aprovat l'any anterior.

El 9 de març del 2007 es va signar una declaració d'intenció de cooperació en l'àmbit de la salut entre el ministre de Salut francès i la consellera de Salut de la Generalitat de Catalunya per tirar endavant el projecte i fer-ne realitat la construcció —cofinançada en un 60 % pel fons d'ajuda europea FEDER (Fons Europeu de Desenvolupament Regional) a través del POCTEFA (Programa de Cooperació Territorial Espanya-França-Andorra) i sufragada pels col·laboradors de salut associats: l'Agència Regional d'Hospitalització Llenguadoc-Rosselló (ARH-LR) i el Servei Català de la Salut (CatSalut).

Un model de referència

La inauguració —el 19 de setembre del 2014— va ser, doncs, el resultat de tractats de fons legal i de forma per edificar un model de referència pioner en el seu àmbit, tot modificant la naturalesa, tant dels socis com del concepte de gestió conjunta, d'un equipament sanitari per part de dos sistemes públics de salut de països veïns. Protegit i avalat per la UE, aquest pla comptava amb el consens i la dotació econòmica anual de la Generalitat de Catalunya i del Govern francès, els quals s'havien proposat vetllar pel bon funcionament del centre.

>> El doctor Conill va estar present en els inicis de la projecció d'aquest repte de futur, i el 2020 va reprendre la seva trajectòria a la Cerdanya.

>> Vicent Rouvet, director general de l'Hospital de Cerdanya.

El terreny on s'aixeca l'hospital, cedit per l'Ajuntament de Puigcerdà dins d'un nou pla d'ordenació urbanística, s'ubica a l'altiplà cerdà, a mil doscents metres d'altura, en una vall que es considera de les més amples d'Europa, i que forma una comarca natural pirinenca. S'hi pot gaudir d'una panoràmica de tres-cents seixanta graus sobre el Puigmal, el Carlit, la vall de la Tor de Querol i Portè. Oxigen a balquesa per a usuaris que s'endinsen entre parets revestides de zinc, fusta i pedra; materials d'origen.

És un edifici dissenyat per l'estudi Brullet Pineta Arquitectes, i que es va erigir en cinquanta-cinc mesos. Té una forma llargaruda i està disposat d'esquena al vent del nord, amb uns grans finestrals encarats al sol del sud. Ergonomia per a un bloc enmig de gèlids paisatges d'hivern i contrastos de tardor. Un gran espai d'aproximadament deu mil metres quadrats, diàfan d'entrada i amb passadissos exten-

sos i luminescents, paral·lels a la serra del Cadí.

L'edifici està estructurat per aïllar les diferents plantes de distribució interna, de manera que cadascuna actuï harmònicament sense interferir en la resta. La intenció de l'estudi que el va traçar era donar una sensació de volum únic i compacte a la secció trapezoidal que en destaca, a la vegada que deixa pas a patis interiors que reparteixen la llum per tots els trencalls. Llum natural, medicina enèrgica per donar la benvinguda a pacients que transiten per les estances amples enmig d'un silenci propi de muntanya.

L'Hospital de Cerdanya dona servei a un territori dividit entre dos estats, en una zona d'alta muntanya amb una població de trenta-tres mil residents repartits entre cinquanta-tres municipis. La gran aflluència de turisme pot arribar a multiplicar-ne per quatre la població durant la temporada d'hivern, i augmentar-la a cent cinquanta

>> Una cadira de rodes al vestíbul.

>> Una dona amb un cotxet al passadís.

mil persones en la d'estiu. Aquestes pressions desafien l'hospital comarcal i el defineixen com un combatent en constant represa i repte.

Els usuaris poden accedir a l'Hospital de Cerdanya tant amb la *carte vitale* o una *attestation d'affiliation* franceses com amb la targeta sanitària individual catalana o les de qualsevol dels altres sistemes de salut de l'Estat espanyol.

El circuit d'admissió dels pacients és exactament igual que en qualsevol altre hospital català o francès i, per tant, no suposa haver de fer tràmits diferents dels que es farien en altres centres.

El Servei de Consultes Externes està obert a tota la població cerdana i del Capcir, sense distincions, i la burocràcia d'atenció és la mateixa per a tothom.

Els usuaris que s'adrecen al centre són d'origen català i francès, exceptuant alguns casos. Això, però, no dificulta en absolut l'excel·lent preparació de l'equip sanitari i administratiu en coneixement i gestió. La dedicació i l'exigència extremes del tracte del personal hospitalari no suposen en cap moment una exclusió ni la desconexió envers els usuaris. El pont consistent i rigorós creat entre pacients i equip mèdic ha donat lloc a una sinergia social que va més enllà de l'objecte merament institucional. S'han fos fronteres polítiques i barreres culturals, han col·lidit les diferències generacionals per donar pas a una convivència europea, de progrés i mirada de futur.

Entre la directiva i el corporativisme es considera important persuadir els usuaris francesos i que hi tinguin confiança, ja que, tot i que n'hi augmenta el nombre de visites, encara no se situen al mateix nivell que les dels usuaris catalans.

La vocació de l'Hospital de Cerdanya és sumar el millor de les cultures sanitàries, les pràctiques clíniques i els professionals de les dues bandes de la frontera

L'assignatura pendent

Les urgències funcionen les vint-i-quatre hores, tres-cents seixanta-cinc dies a l'any. Els ciutadans s'hi poden dirigir directament, tant a l'Hospital (camí d'Ur, 31, de Puigcerdà) com a través dels serveis d'emergències habituals: 061 Servei d'Emergències Mèdiques (SEM) a Catalunya o el Service Mobile d'Urgence et de Réanimation (SMUR) / SAMU 66 francès. En aquest punt, però, radica un dels problemes encara no resolts per la UE: el sistema de trasllat amb vehicles d'equip mè-

dic mòbil. Encara no existeix una xarxa compartida en aquest aspecte i és l'assignatura pendent que la direcció de l'hospital provarà de superar amb bona nota en el futur.

A això s'afegeix la dificultat de reclutar professionals sanitaris, que no acaben d'arrelar al centre d'una manera permanent. La manca d'un conveni col·lectiu equitatiu de professionals francesos i catalans suposa un llinar distintiu en disparitats salarials i d'altres aspectes. Evitar la rotació de metges i del personal auxiliar és un altre horitzó per conquerir, en el qual la gerència i el Departament de Recursos Humans del transfronterer procuren treballar enèrgicament. Aquests detalls deixen de manifest, doncs, que el centre és un organisme garantit sobre el paper, però que a efectes pràctics pateix una manca de maduresa, una característica comuna dels projectes compartits i d'aquesta magnitud.

El Projecte Europeu de Salut de la Cerdanya va més enllà de la construcció de l'Hospital de Cerdanya a Puigcerdà. Té l'objectiu d'integrar els serveis de salut d'ambdós costats de la frontera aprofitant el millor de cada sistema. En aquest sentit, el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya i l'Agència Regional de Salut (ARS) del Llenguadoc-Rosselló treballen sobre les xarxes de salut per desenvolupar una prestació completa i adaptada.

Amb aquest propòsit, l'AECT-HC es fonamenta en els diferents recursos que ja existeixen als establiments de salut de la regió, amb els quals s'han establert acords de col·laboració.

La vocació de l'Hospital de Cerdanya és sumar el millor de les cultures sanitàries, les pràctiques clíniques i els professionals de les dues bandes de la frontera, en benefici de la població de la Cerdanya i el Capcir. Aquest concepte s'estén des de la plantilla a la cartera de serveis, protocols, guies clíniques... Es comparteix informació en l'àmbit de les històries clíniques i en l'administratiu, de manera que els usuaris d'una banda i l'altra tinguin accés al millor dels dos sistemes i sentin que hi estan familiaritzats.

Convenis i aliances

L'Hospital de Cerdanya és un centre de salut de caràcter comarcal i per això li correspon tenir un nombre determi-

>> Jaquetes del SEM a urgències.

>> Pista d'aterratge de l'helicòpter d'urgències.

>> Els llargs passadissos de l'edifici sanitari, compacte i volumètric, ubicat al cor de la Cerdanya.

nat d'especialitats i serveis. Tenint en compte que està situat en un territori de muntanya i relativament aïllat, la seva política és complementar la cartera de serveis que li és pròpia amb

altres especialitats, per evitar llargs desplaçaments als usuaris.

A través de convenis i aliances amb altres centres dels sistemes públics de salut de Catalunya i de França, aques-

tes especialitats s'ofereixen a la població al centre de Puigcerdà.

Quant a les derivacions a hospitals de més complexitat, si són necessàries s'efectuen a través del corresponent servei d'ambulàncies o d'helicòpters medicalitzats (l'hospital disposa d'heliport). Els pacients catalans són derivats als hospitals de referència catalans, com l'Althaia de Manresa o el de la Vall d'Hebron de Barcelona. Els pacients francesos es traslladen al Centre Hospitalier de Perpinyà, al Centre Hospitalier Universitaire de Montpellier o al Centre Hospitalier Universitaire de Tolosa, segons el que considerin necessari els professionals responsables.

L'Hospital de Cerdanya també és considerat centre de referència en medicina dels esports de muntanya, ja que recull una tradició destacada en aquests tipus de medicina i els seus especialistes participen en els fòrums internacionals més prestigiosos. El projecte de medicina de l'esport de muntanya de l'Hospital de Cerdanya es fragmenta en diferents objectius: la constitució d'una xarxa de serveis sanitaris de medicina dels esports de muntanya (prevenció i tractament de les patologies) per als esportistes d'alt nivell, però també per a la població en general, amb la creació d'una xarxa de serveis sanitaris funcional (consulta inicial, diagnòstic, tractament). En aquest sentit, s'han buscat aliances amb el Centre Nacional d'Entrenament en Altitud, el Centre Hospitalari de Perpinyà, el Laboratoire Européen Performance Santé Altitude de Font-Romeu i el Servei Mèdic del Consell Català de l'Esport a Catalunya.

En l'àmbit de la formació i la recerca en aquesta especialitat, s'han creat aliances amb la Universitat de Girona, el Laboratoire Européen Performance Santé Altitude de la Universitat de Perpinyà, el Consell Català de l'Esport, l'Associació per a la Formació, Investigació i Assistència Sanitària en el Medi Natural, la Comissió Internacional de Socors Alpins, l'Alpine Rescue Center - Air Zermatt, la Unitat de Muntanya dels Mossos d'Esquadra, els Bombers de la Generalitat, l'Associació Catalana d'Estacions d'Esquí i Activitats de Muntanya, la Secció de Muntanya de la Guàrdia Civil, el PGHM d'Oceja, el CRS-Secours en Montagne, els Bombers de la Ribagorça, els pisters socor-

>> La porta principal d'entrada.

>> Ambulància aparcada a l'exterior del centre.

ristes de Grandvalira, l'Ifremmont de Chamonix, el Servei Mèdic de l'Exèrcit Francès i l'Institute of Mountain Emergency Medicine - EURAC.

Els mèrits assolits al llarg d'aquests gairebé set anys avalen la missió establerta a l'inici. Un projecte de cohesió, d'unificació de criteris supranacionals en cultura sanitària i protocol mèdic que garanteixen a l'usuari una experiència vital satisfactòria i la familiaritat com a pacient.

L'Hospital de Cerdanya és el millor exemple de cooperació transfronterera a Europa. De fet, l'abril de 2016 va recollir a Brussel·les el Premi de la UE a la millor iniciativa de cooperació transfronterera 2016 que atorga el Comitè de les Regions de la Unió Europea, fet que suposà el clímax d'orgull per al centre. El jurat del premi es declarà «impressionat per les dimensions del projecte, que va molt més enllà del que és habitual en projectes d'aquesta

índole i que aporta un autèntic valor afegit europeu a la vida quotidiana dels ciutadans». Un somni fet realitat sobre com superar obstacles i el gran esperit de col·laboració dels seus dos-cents cinquanta treballadors.

La inauguració, el 19 de setembre del 2014, va ser el resultat de tractats per edificar un model de referència pioner en el seu àmbit

A aquest reconeixement el va seguir la finalització, l'any 2019, del procés d'acreditació de l'Hospital per part del Departament de Salut. L'acreditació certificava que el centre havia aconseguit un nivell de qualitat i de compe-

tència superior als estàndards exigibles. Un projecte europeu de salut de la Cerdanya que té l'objectiu d'integrar els serveis de salut d'ambdós costats de la frontera aprofitant el millor de cada sistema i que hi treballa sobre les xarxes de salut que ja hi ha per desenvolupar una prestació completa i adaptada.

Tot i que s'ocupen de tasques diferents, tant l'equip sanitari com l'administratiu i de serveis hi tenen una dedicació equitativa, i n'és una bona mostra la bona relació professional que mantenen. Una suma de forces per fer que la salut sigui accessible a tots els ciutadans que viuen a la zona, amb una dimensió social i un caràcter tan complexos.

Una direcció alterna

El darrer avenç del centre és la resolució d'alternar la direcció cada cert temps per mantenir-ne el bon funcionament i l'harmonia, una decisió aliena als estatuts atorgats d'inici. En una entrevista al doctor Conill, l'actual sotsdirector de l'Hospital, ens trasllada que l'esperit de cordialitat és positiu. Des que la consellera de Sanitat del Govern català, Alba Vergés, el va convidar a incorporar-se

de nou al projecte de servir a la Cerdanya, no hi ha hagut dia que no ho hagi fet amb perseverança, fidelitat i compromís professional. Com afirma i reafirma en tot cas en un diàleg d'automotivació personal, «l'Hospital fa una adaptació a la seva naturalesa complexa i fascinant en constant evolució; és un espai de treball europeu amb un component ideològic de progrés i un pla de millora versàtil i local de territori».

La crisi de la COVID-19 no només ha consolidat l'Hospital de Cerdanya com un hospital binacional, sinó que n'ha reforçat la presència dins la xarxa francesa, confraternitzant ambdós equips i formant-ne un de sol. Un pont que comença en una bidireccionalitat comuna, però amb un traç d'origen amb anomalies. L'Hospital transfronterer de Cerdanya es desperta cada dia amb l'apel·lació efervescent de reciclatge i compromís com a premissa. Un hospital de tracte personalitzat, que fa un camí persistent, de reflex internacional, sense distàncies socials, que supera les dificultats encaixant-les com a oportunitats per lluir una membrana europea de futur.

>> *Nens al vestíbul.*

